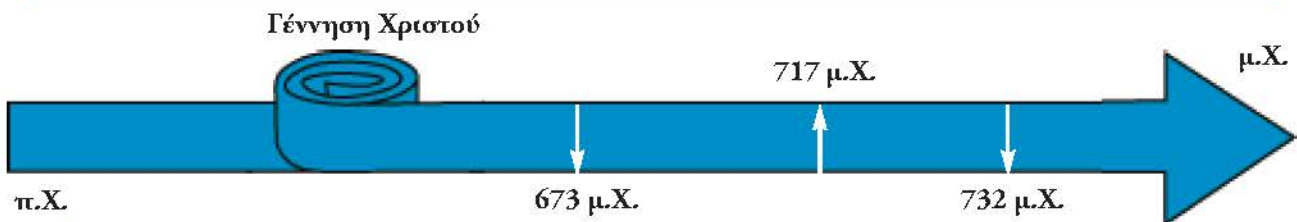

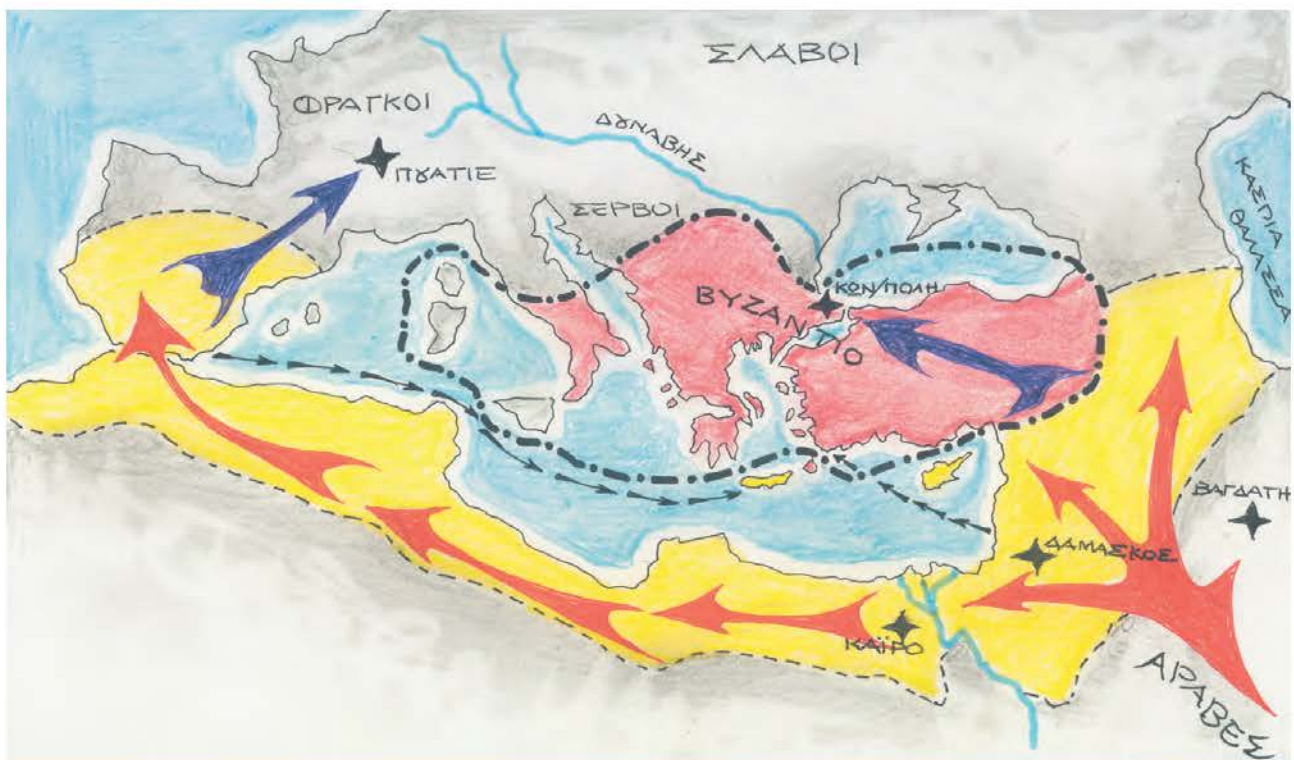
19. Οι Βυζαντινοί και οι Άραβες

Οι Άραβες προσπαθούν να καταλάβουν εδάφη της Μικράς Ασίας και να εγκατασταθούν στην Ευρώπη. Συναντούν την αντίσταση των Βυζαντινών και αλλάζοντας πορεία περνούν από τη βόρεια Αφρική στην Ισπανία.

Οι μακροχρόνιοι πόλεμοι ανάμεσα στους Πέρσες και τους Βυζαντινούς εξάντλησαν και τα δυο κράτη. Το γεγονός αυτό εκμεταλλεύτηκαν οι Άραβες. Μέσα σε λίγα χρόνια επεκτάθηκαν από την άγονη Αραβία και κατέλαβαν πολλές περσικές και βυζαντινές περιοχές. Έκαναν πρωτεύουσά τους τη Δαμασκό της Συρίας κι έγιναν διαρκής κίνδυνος για το Βυζάντιο.

Με στόλο, κατέλαβαν την Κύπρο, τη Ρόδο και άλλα νησιά του Αιγαίου ανοίγοντας θαλάσσιο δρόμο για την Κωνσταντινούπολη. Η κατάκτησή της, άλλωστε, ήταν ο μόνιμος σκοπός τους. Με πολύ στρατό και στόλο προσπάθησαν να καταλάβουν τη βασιλεύουσα η οποία δύο φορές¹ βρέθηκε ζωσμένη από στεριά και θάλασσα.

1. Χάρτης που απεικονίζει τις κινήσεις των Αράβων και τις περιοχές που αυτοί κατέλαβαν στην Ασία, την Αφρική και την Ευρώπη.

¹ Η πρώτη έγινε το 673 μ.Χ. και κράτησε πέντε χρόνια. Η δεύτερη έγινε το 717 μ.Χ.

Ο αυτοκράτορας **Λέων Γ΄ ο Ίσαυρος** και οι πολιορκημένοι Βυζαντινοί πέρασαν δύσκολες ώρες και αντιστάθηκαν γενναία. Τη νίκη όμως τους έδωσε το «**υγρό πυρ**», το οποίο αποδείχθηκε ανίκητο όπλο στα χέρια τους. Μ' αυτό έκαψαν μεγάλο μέρος από τον στόλο των Αράβων, τους ανάγκασαν να λύσουν την πολιορκία και να επιστρέψουν νικημένοι στα εδάφη τους.

2. Με το «υγρό πυρ» νίκησαν τους Άραβες οι Βυζαντινοί.

Παρά την αποτυχία τους αυτή, όμως, οι Άραβες δεν απογοητεύτηκαν. Στράφηκαν δυτικά, κατέλαβαν την Αίγυπτο, την Καρχηδόνα και, σχεδόν χωρίς αντίσταση, στις αρχές του 8ου αιώνα, πέρασαν στην Ισπανία. Από εκεί, αφού οργανώθηκαν καλύτερα, διάβηκαν τα Πυρηναία¹ και προσπάθησαν να περάσουν στην Ευρώπη από τον δρόμο της Δύσης. Οι συνασπισμένοι Φράγκοι όμως, με αρχηγό τον **Κάρολο Μαρτέλο**, τους νίκησαν στο **Πουατιέ της Γαλλίας** και τους ανάγκασαν να επιστρέψουν στην Ισπανία (732 μ.Χ).

3. Αναπαράσταση βυζαντινής βαλλίστρας υγρού πυρός. (Μουσείο Τεχνολογίας, Θεσσαλονίκη)

Μετά τις ήττες αυτές, στην Κωνσταντινούπολη και στο Πουατιέ, οι δρόμοι των Αράβων προς την Ευρώπη έκλεισαν οριστικά.

- Με ποιες μάχες τα ευρωπαϊκά κράτη αντιμετώπισαν τις επιθέσεις των Αράβων;
- Με ποιο όπλο οι Βυζαντινοί αντιμετώπισαν τους Άραβες; Ήταν σημαντικός ο ρόλος του στην έκβαση των πολέμων;

4. Υγρό πυρ

4.α. Βυζαντινοί εξακοντίζουν «υγρό πυρ» κατά εχθρικού πλοίου.

Μικρογραφία από βυζαντινό χειρόγραφο (Μαδρίτη, Εθνική Βιβλιοθήκη).

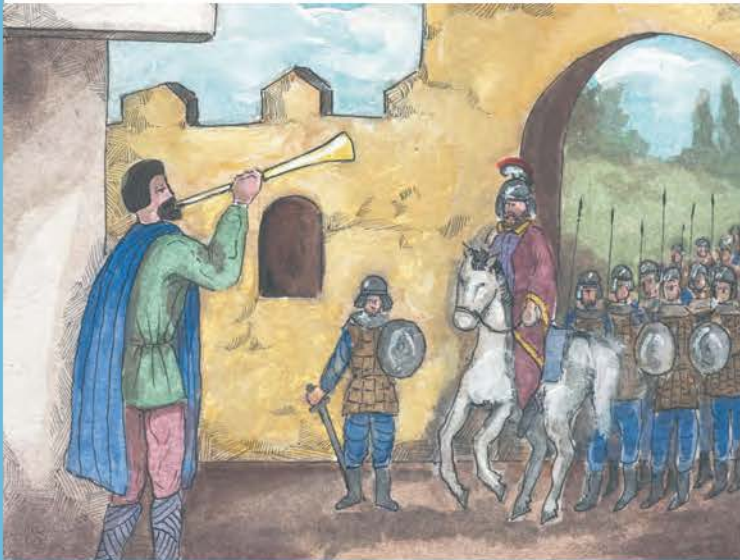
«Το υγρό πυρ ήταν εφεύρεση του Σύρου μηχανικού Καλλίνικου. Η παρασκευή του ήταν κρατικό μυστικό κι ακόμη δεν ξέρουμε ακριβώς από τι και πώς φτιαχόταν. Φαίνεται πως ήταν ένα εύφλεκτο μίγμα από θειάφι, πίσσα, νίτρο, φώσφορο κ.ά. Όταν αναφλεγόταν δεν έσβηνε ούτε στο νερό. Το εξακόντιζαν με μακριούς σωλήνες, τα σιφώνια, ή το πετούσαν, μέσα σε πήλινα δοχεία, με βαλλίστρες και καταπέλτες από τα πολεμικά πλοία, τους δρόμους.

Για πολλούς αιώνες το «ελληνικό πυρ», όπως αλλιώς το έλεγαν, ήταν ακαταμάχητο όπλο στα χέρια των Βυζαντινών. Η παντοδυναμία του κράτησε ως τον 12ο αιώνα, που ανακαλύφθηκε η πυρίτιδα και τα πυροβόλα όπλα.»

του κράτησε ως τον 12ο αιώνα, που ανακαλύφθηκε η πυρίτιδα και τα πυροβόλα όπλα.»

¹ Πυρηναία: Οροσειρά ανάμεσα στην Ισπανία και τη Γαλλία.

5. Η Κρήτη στα χέρια των Σαρακηνών

5.α. Ο Νικηφόρος Φωκάς επιστρέφει θριαμβευτής στην Κωνσταντινούπολη μετά τις νίκες του κατά των Αράβων.

Οι Άραβες που εγκαταστάθηκαν στην Ισπανία για πολλά χρόνια επιδόθηκαν σε έργα ειρήνης. Τον 9ο αιώνα όμως, μια μεγάλη ομάδα απ' αυτούς, γνωστοί ως Σαρακηνοί, κυριάρχησαν στη Μεσόγειο ως πειρατές. Σε μια από τις επιδρομές αυτές επιτέθηκαν στην Κρήτη και, παρά την αντίσταση των κατοίκων της, την κατέλαβαν και την έκαναν ορμητήριο των πειρατικών επιδρομών τους. Η Κρήτη έμεινε υπόδουλη εκατό περίπου χρόνια, ώσπου ο στρατηγός **Νικηφόρος Φωκάς**, πολεμώντας σκληρά εναντίον των Σαρακηνών απελευθέρωσε το νησί και απάλλαξε τη Μεσόγειο από την πειρατεία.

6. Η «άλλη πλευρά» των Αράβων

Οι Άραβες στις βυζαντινές περιοχές που κατέλαβαν, ήρθαν σε επαφή με τον ελληνικό πολιτισμό, που ανθούσε εκεί από τα χρόνια του Μεγαλέξανδρου. Στην Αντιόχεια, τη Δαμασκό και την Αλεξάνδρεια υπήρχαν σχολές, μουσεία, έργα τέχνης και πνευματική παράδοση, που έγιναν δικά τους. Οι Άραβες δέχτηκαν την επίδρασή τους, τα σεβάστηκαν και πήραν πολλά στοιχεία τους για τον δικό τους πολιτισμό.

Το γειτόνεμά τους με το Βυζάντιο δεν ήταν διαρκής πόλεμος. Ανάμεσά τους υπήρξαν περίοδοι μακράς ειρήνης και συνεργασίας. Βυζαντινοί τεχνίτες διακόσμησαν αραβικούς ναούς και παλάτια. Βυζαντινοί έμποροι πήγαιναν σε αραβικές χώρες και Άραβες επισκέπτονται συχνά τις αγορές της Πόλης και της Τραπεζούντας.

Χριστιανοί μοναχοί στα μοναστήρια της Συρίας μετέφρασαν στα αραβικά έργα αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, ιδιαίτερα του Αριστοτέλη και του Ιπποκράτη. Πολλά από αυτά τα έργα τα γνωρίζουμε σήμερα μόνο από τις αραβικές μεταφράσεις τους. Βυζαντινοί δάσκαλοι, ακόμη, διδάξαν ελληνικά σε αραβικά σχολεία. Τα δύο κράτη τέλος αντάλασαν συχνά διπλωματικές αντιπροσωπείες, οι οποίες γίνονταν δεκτές με εντυπωσιακές τελετές στις αυλές της Κωνσταντινούπολης και της Βαγδάτης.